

Časopis pro pěstování matematiky a fysiky

Augustin Pánek

Život a působení p. Václava Šimerky

Časopis pro pěstování matematiky a fysiky, Vol. 17 (1888), No. 6, 253--256

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/122356>

Terms of use:

© Union of Czech Mathematicians and Physicists, 1888

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

Václav Šimerka
3

Život a působení

P. VÁCLAVA ŠIMERKY.

(Nástin životopisný.)

Václav Šimerka narodil se dne 20. prosince 1819 ve Vysokém Veselí, kde jeho otec Petr byl zprvu bednářem a později obchodníkem ve předitvu. Do obecné školy chodil ve svém rodišti, pak v Löwenberce v pruském Slezsku a konečně v Jičíně; tamtéž studoval i na gymnasiu za prefekta Kudrny a prof. Macháčka. Filosofii poslouchal v Praze, theologii v Hradci Králové a byl pak r. 1845 vysvěcen na kněze.

Jakožto kaplan ve Žlunicích u Jičina ujmál se lidu ve příčině roboty, čím vzbudiv sobě nepřátely, nemohl se domoci žádného poněkud lepšího místa. Pokud ještě kaplanoval ve Žlunicích, podrobil se státní zkoušce z matematiky pro gymnasia a roku 1852 odebral se do Prahy, by studoval fysiku u proslulého profesora Petřiny. Vykonav ze předmětu toho státní zkoušku, poslán byl za suplujícího profesora na gymnasium do Budějovic, na němž po 9 let vyučoval mathematice a češtině a také rok fysice s úspěchem neobyčejným.

Seznav, že mu při profesuře nekyne naděje na postup, žádal r. 1862 za faru ve Slatině u Žamberka, která mu také byla udělena. Odtud dostal se r. 1866 za faráře do Jenšovic u Vysokého Mýta, kde působil až do roku 1886. Když pak roku téhož dán byl na trvalý odpočinek, přesídlil se na Hradecko do

vsi Praskačky, kdež 26. prosince roku 1887 dokonal záslužný svůj život.

První jeho mathematickou publikaci vydala Vídeňská akademie věd r. 1858 s názvem „*Die Perioden der quadratischen Zahlformen bei negativen Determinanten*“; práce tato byla odmítnuta dříve Českou společností náuk, což Šimerkovi oznámil dopisem prof. Kulík 20. IV. 1857. Budiž však podotčeno, že prof. Kulíkovi nebyla práce ta dána ku posouzení, nýbrž jinému odborníku, a že v témže dopise prof. Kulík radí Šimerkovi, aby touž práci vydal jazykem českým, ježto prý způsobem tím zbaví se „censora sobě nepřívznivého“. Sám však, co připojujeme na obhájení prof. Kulíka, dříve v dopise ze dne 19. VIII. 1856 přál vřele Šimerkovi ku práci té, kterou prý si dobude slávy.

Táž akademie vydala roku následujícího Šimerkovo pojednání „*Lösung zweier Arten von Gleichungen*“, pak „*Die trinären Zahlformen und Zahlwerthe*“ a r. 1862 Česká společnost náuk „*Příspěvky k neurčité analytice*“.

Ještě za svého pobytu v Budějovicích Šimerka sepsal „*Algebru čili počtářství obecné*“ (v Praze, 1863), k nž připojil krátký přehled počtu differenciálního a integrálního. Kniha ta schválena byla jakožto učebnice pro školy střední vysokým ministerstvem vyučování, a připojený počet differenciální a integrální vyšel pak o sobě r. 1864 s názvem „*Přídavek k algebře*“, o němž zvláště sluší poznamenati, že je prvním spiskem českým o vyšší mathematice. Algebra Šimerkova vyšla ve 3. vydání.

Dále zmíniti se jest o tom, že Šimerka byl i horlivým přispěvatelem do „*Kroku*“ z r. 1864, vydávaného záhy zvěcněným Dastichem. Mimo to uveřejnil v Grunertově: *Archiv der Mathematik und Physik* r. 1869 „*Die rationalen Dreiecke*.“

Nemalých zásluh náš Šimerka dobyt si o pensijní spolek sv. Josefa, založený r. 1873 farářem J. Starým u sv. Trojice v Praze pro světské kněze církevní provincie české tím, že

provedl nesnadnou kalkulaci, týkající se členských příspěvků a výšky pense, kterážto kalkulace dle vlastní výpovědi Šimerkovy byla obtížnější než sepsati nějaké dosti obšírné dílo vědecké.

Do Časopisu pro pěstování matematiky a fysiky přispěl články: „*Součty celých v lomené arithmetické posloupnosti*“ (roč. V.); „*Řetězové pravidlo u shod*“ (roč. VI.); „*Jednočlenná perioda zbytků z mocnin bez předchozích členů, t. j. řešení shody $C^2 \equiv C(\text{mod}M)$* “ (roč. XIII.); „*Jednočlenná perioda zbytků z mocnin s předcházejícími členy*“ (roč. XIII.); „*Zbytky z arithmetické posloupnosti*“ (roč. XIV.).

Zvláštní pozornost Šimerka vzbudil svým pojednáním „*Síla přesvědčení*“ (*Pokus v duchovní mechanice*), uveřejněným r. 1881 v témže Časopise (roč. XI.) a o sobě jako zvláštní spisek, kterážto publikace vyšla též Vídeňskou akademií věd r. 1883 s názvem „*Die Kraft der Ueberzeugung*“. Ein mathematisch-philosophischer Versuch.

Obšírný dodatek k té publikaci Šimerka zaslal redaktoru tohoto Časopisu, avšak dne 6. prosince 1887, tedy 21 den před svým úmrtím, dopsal jemu takto: „Že Jste mé pokračování „*O síle přesvědčení*“ do tisku nedal, tomu jsem nyní sám rád; jest tam všelicos zbytečného, jako předmluva, obory poznavé, filosofie atd., pak není též vše dosti jasné. Protož vznáším na Vás tu snažnou prosbu, byste elaborat ten v krátkosti prošel a své poznámky k tomu stručně připojil. V oboru tak těžkém jest jednotlivci nesnadno omylu se uvarovati, stávají se podobné věci proslulým výtečníkům. Ku změně některých mých náhledů přivedla mne nebezpečná nemoc, za které jsem o svých úkolech přemýšlel atd.“

Z toho lze poznati, s jakou láskou myslitel náš pěstoval královskou vědu mathematickou až do posledního dechu.

Šimerka zanechal několik rukopisů, které chová Jednota českých matematikův.

Při spisech Šimerkových chváliti jest původnost myšlének i bohatost obsahu.

Šimerka byl muž povahy veskrze šlechetné, přímé a srdečné, a milým i význačným zjevem v národním životě našem, náležeje k těm českým a moravským kněžím, kteří rozumějí velikým ideám moderním a kteří s lidem cítí, jsouce hotovi, za svobodu a práva jeho položit i život v obět.

Velice jest litovati, že Šimerkovi nebylo dopřáno, domoci se působiště, mathematického talentu jeho přiměřeného, čím by jistě česká literatura mathematická od něho ještě více byla získala.

A. P.

O proměnlivosti součtu zvláštní nekonečné řady s nestejným označením členů.

Dle Schlömilcha upravil

professor Dr. F. J. Studnička.

Jakož známo, jest algebraické sečítání úkonem záměnným čili kommutativním, jelikož součet nezávisí na pořádku, v jakém po sobě se kladou jeho sčítanci, pokud jest jich počet jen konečný. Jakmile však počet sčítanců jest nekonečně velký, nutno přihlédnouti k jich označení, jelikož se tu součet mění, zavede-li se jiný pořádek, v němž se do nekonečna střídají sčítanci pozitivní s negativními.

Součet řady pozitivních členů, na př.

$$S = \sum_{i=0}^{\infty} \frac{1}{k+i},$$

nemění se, necht členové její co sčítanci kladou se po sobě v pořádku jakémkoli. Součet téže řady střídavě $+$ a $-$ označených členů

$$S_1 = \sum_{i=0}^{\infty} (-1)^i \frac{1}{k+i}$$